

Temadag

Vård och omsorg Sörmland.

Bakgrund

Den 20e oktober arrangerade Vård- och Omsorgscollege Sörmland en digital temadag. Samtalet rörde kompetensförsörjningen i branschen och syftet med temadagen beskrevs som att:

Alla yrkeskategorier inom vård och omsorg är viktiga och denna yrkesgrupp är bland Sveriges största. Det är just detta som gör att det är extra viktigt att det finns en gemensam plattform att mötas och diskutera.

Temadagen samlar personer från branschen tillsammans med föreläsare som djupdyker i frågor som relaterar till kompetensförsörjningen inom vård och omsorgsyrsken i regionen. Temadagen skapar förutsättningar för en gemensam plattform där människor med olika erfarenheter och kompetenser kan mötas och diskutera.

Summering

Vård- och omsorgsbranschen står inför stora utmaningar gällande kompetensförsörjning. Det handlar både om att hitta och attrahera kompetens att söka sig till området, men även själva kompetensen i sig gällande exempelvis språkliga utmaningar.

Utredningen Vilja välja vård och omsorg, SOU 2021:52, utredningen nationell samordnare för kompetensförsörjning inom vård och omsorg om äldre, handlar om att rekrytera, behålla och utveckla kompetens, att stärka ledarskap, skapa trygga anställningsvillkor och god arbetsmiljö, och ta vara på ny teknik. De övergripande slutsatserna från utredningen är att det krävs en ambitionshöjning, men också att det är kommunerna som skapar förutsättningar för en fungerande kompetensförsörjning.

Här spelar Vård och omsorgscollege en värdefull roll i att fungera som en samlingsplats, för att skapa samverkan mellan olika aktörer och på så sätt driva kompetensutvecklingsfrågorna framåt.

Trender

Ungdomsutbildningar backar

Det behövs fler sökande till vård- och omsorgsutbildningar för att klara kompetensmålen. Idag uppnås kompetensmålen på grund av högt antal studerande vid vuxenutbildningar.

Ansökningsgraden till ungdomsutbildningar har minskat de senaste två åren. Det är därför viktigt att större fokus läggs på att stärka ungdomsutbildningar och visa att branschen lämpar sig för unga.

Ökad politisk ambition

Det finns en tydligt ökad politisk ambition från Region Sörmland att arbeta aktivt med kompetensförsörjning. Kompetensförsörjningen har ställning som en viktig fråga, inte minst inom vård- och omsorg.

En insikt från de diskussioner som förs är ett identifierat behov av ett vård- och omsorgscollege på en regional nivå, som kan skapa ytterligare samverkan och hålla ihop de lokala initiativen.

Kompetensförsörjningsbehov

Utbildning

Det är för få som söker sig till relevanta program inom vård och omsorg, men det finns även en brist i antal utbildade som kommer ut i arbetslivet. Det är också tydligt att personer som kommer ut till arbetsplatser inte alltid är helt redo.

Mellan år 2007-2008 fanns stora utmaningar vad gäller kompetensförsörjningen och redan 2011 gjordes satsningar för att få en gemensam och sammanhållen utbildning. Det har inneburit stora förbättringar i kompetensutvecklingen och stora kliv har tagits. Likt perioden 2007 - 2008 kan man återigen se stora utmaningar med rekrytering och kompetens:

Rekryteringsprognoser visar att behovet av äldreomsorg ökar. Andelen yrkesverksamma som ska täcka behoven ökar endast med 3.9%, medan behovsgruppen ökar ännu mer vilket leder till ett gap.

Ungdomsgrupperna minskar. Det krävs därför att tänka på om, och hur man arbetar med yrkesväxling och karriärsvägar, eftersom det kommer att bli en hård konkurrens.

Vård- och omsorgscollege täcker in en stor bredd av yrkesgrupper inom branschen, och är öppna för vad som kan göras nationellt, regionalt och kommunalt för att skapa förändring.

En positiv aspekt kan dock konstateras då 78% av de som studerat på omsorgsprogrammet har en etablerad ställning på arbetsmarknaden, att 53% jobbar, och att 25% läser vidare på universitet. De som läser vidare gör det även inom samma bransch.

Nio av tio som läst Vård- och omsorgsprogrammet är etablerade på arbetsmarknaden eller studier.

- Zenita Cider, VD Nationella VO-collage

Det Vård- och omsorgscolleges nulägesanalys visar är att söktrycket till utbildningarna har varit lågt, och till och med sjunkit. Däremot kunde man föregående år se en stor ökning till vuxenutbildning inom vård- och omsorg motsvarande nästan det dubbla jämfört med samma period året innan.

Kompetensmatchning

Inom vård- och omsorgsområdet finns idag en matchningsproblematik och en svårighet i att attrahera sökande till relevanta utbildningar, något följande fakta belyser:

Hur stor andel av de yrkesverksamma har en relevant utbildning? (2015–2019)

Strax över 60 procent av de yrkesverksamma undersköterskorna i Sörmland har en utbildning som anses matcha kraven i yrket.

Det har inte skett några stora förändringar över perioden 2015–2019.

Andelen vårdbiträden och personliga assistenter som inte har en matchande utbildning har däremot ökat över perioden.

Hur stor andel av de utbildade har ett, för utbildningen, relevant yrke? (2015–2019)

Förvärvsgraden bland vård- och omsorgsutbildade har ökat stadigt i Sörmland över perioden.

Ur ett rekryteringsperspektiv så finns det en segregerande aspekt i kompetensförsörjningen. Unga väljer ofta gymnasium efter hur kompisarna väljer. Det är inte alltid lätt för en ung individ att göra valet vård- och omsorg om det saknas andra i dess närhet som gör motsvarande val.

Konkurrens

Covid-19 har inneburit stora ansträngningar och förändringar på arbetsmarknaden, och det kommer att resultera i större konkurrens om arbetskraften. Detta gäller särskilt när Sverige så småningom öppnar upp igen. Det är därför viktigt att vård- och omsorg både kan konkurrera och hålla kvar arbetskraft, men också attrahera och arbeta för att få in fler människor till branschen.

Ungdomar är en minskande grupp bland de som rekryteras, och det finns också en hård konkurrens från andra branscher kring denna målgrupp. En framgångsfaktor borde därför vara att visa upp mer av branschen, att visa att yrket passar många olika typer av människor, och vad vård- och omsorgsutbildningar leder till för jobb.

På arbetsplatsen

Språket

Språket är en nyckelfaktor till en fungerande kompetensutveckling, och idag har 50% av de som kommer ut i arbetslivet från vuxenutbildningar har sitt ursprung i andra länder än Sverige. Den stora barriären för dessa individer är primärt språket, vilket blir en utmaning i ett arbetsliv som till stor del består av ett komplicerat språk med fack- och medicinska termer.

En viktig åtgärd för att möjliggöra etableringen på arbetsplatsen är att aktivt arbeta för att minska dessa språkliga barriärer. Att arbeta med språkombud som en del av arbetet med språkutvecklande arbetsplatser, har visat sig vara ett framgångsrikt sätt att göra detta på. Genom att utbilda befintlig personal till språkombud, kan dessa verka på arbetsplatsen för att bistå kring kommunikationen.

Arbetsätt

Covid-19 har föga förvånande påverkat många områden inom vård- och omsorgsbranschen. Pandemin har resulterat i förändrade arbetsätt då många har behövt flytta mellan arbetsroller och avdelningar för att täcka upp i delar av vården som drabbats hårdare än andra. Ett konkret exempel på dessa förändringar av arbetsätt är hur handledare spelat en viktig roll i att flytta och lära upp personal i nya situationer och områden.

Handledning

För en väl fungerande utbildning behövs en satsning på ytterligare handledare som kan fungera som en nyckel för att arbetsplatser kan ta emot elever från utbildningar. Handledare har en nyckelroll i hur kompetensförsörjningen ska kunna möjliggöras, eftersom det är dessa som till stor del förbereder studerande för arbetslivet som man sedan ska verka i.

Handledning har gång på gång visat sig vara en mycket värdefull tillgång för kompetensförsörjningen och en satsning på detta är därför ett prioriterat mål, då det behövs fler handledare och APL-platser.

7 regionala mål för Vård och omsorgscollege (perioden 2019–2024)

Mål 1 Antal sökande till Vård- och omsorgsprogrammet ökar med 15% till 2024, med utgångsvärde 2018 års siffror på antalet sökande ca 200

Mål 2 90% av nyanställd personal uppnår kriterierna för anställningsbarhet i länet till 2024

Mål 3 Öka antal tillsvidareanställda med baskompetens, 100% (öka 20% per år för att uppfylla målet mot 100%)

Prioriterade mål

Mål 4 Upprätta en strategi för ökad attraktivitet i arbetslivet för vård- och omsorgsycket. Klart till 2024

Mål 5 100 % nöjda elever/studeranden och handledare/validerings-handledare till 2024

Mål 6 Garantera tillgången på APL-platser för utbildningar inom VO-College fram till 2024

Mål 7 Öka medvetenhet om språkutbildande arbetsätt. Inom fem år en ökning av språkutbildande arbetsätt med 20%

Menti-diskussion

Fråga 1:

Känner du igen dig av beskrivningen av kompetensbehovet som har presenterats i dagen dragningar?

Jag känner igen de beskrivna behoven: 4.4/5

Det finns en samstämmighet på temadagen kring de beskrivna behoven av kompetensförsörjning.

Fråga 2:

Vilka yrken inom vård och omsorg kommer att vara mest efterfrågade om ca. 5 år regionalt/lokalt, utifrån ditt perspektiv?

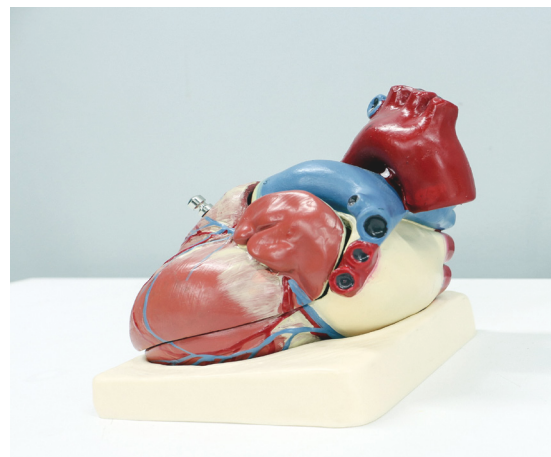
- Undersköterskor
- Sjuksköterskor
- Specialistundersköterskor
- Läkare
- Specialistroller

Det finns ett brett kompetensbehov i vård- och omsorgsbranchen.

Fråga 3:

Vilka kompetenser inom vård och omsorg kommer att vara mest efterfrågade om ca. 5 år regionalt/lokalt, utifrån ditt perspektiv?

- Medicin
- Ämneskunskaper
- Etiska förhållningsätt
- Rent tekniska delar
- Flerspråkighet och språkombud
- Specialistsköterskor
- Kognitivt stöd
- Stöttande ledarskap.
- Kvalité

Fråga 4:

Hur skulle du ranka följande utbildningsnivå/ kompetens från den viktigaste till den minst viktiga.

Resultat:

1. Gymnasial nivå
2. Rätt personliga egenskaper
3. Eftergymnasial utbildning
4. Förgymnasial utbildning

Fråga 5:

Har kompetensbehovet (på kort såväl som lång sikt) i din organisation förändrats i och med pandemin? Om ja, hur?

- Det behövs mer spetskompetens, och rätt kompetens på rätt plats.
- Vikten av att ha fler anställda och vikten av att samverka.
- Förändrade arbetssätt med nya och olika team
- Erfarenheter är väldigt viktig.
- Ingen förändrad bemanning, utan fyllt på med kompetenser.
- Pandemin har fört med sig många lärdomar.

Fråga 6:

Hur eller på vilket sätt säkerställer vi att validering sker i Sörmland, både inom branschen och hos utbildare?

- Brist på validering idag.
- Arbetsgivare måste nå fram till hur vi validerar.
- Validering ställer stora krav på handledare när det kommer till de elever som genomför sin praktik.
- Genom validering och krav kan vi skapa yrkesstolthet inom branschen.

Årets handledare 2021

I år har vi sju nominerade och har utsett tre finalister som är: Pia Spångberg, Jenny Sandström och Åsa Vold.

Vi har beslutat att utse **Åsa Vold** till Årets handledare 2021.

Källförteckning

Presentationer

Kompetensutmaningar utifrån perspektiv från politiken, NSV samt RUN

Föreläsare: Jacob Sandgren, regionråd Region Sörmland/NSV

Kompetensverkstan – Från tanke till handling för ökad samverkan och inre aktiv dialog

Föreläsare: Camilla Neudorfer, HRU

Nationella VO-college perspektiv och framtida strategier för en attraktiv kompetensförsörjning – utveckling

Föreläsare: Zenita Cider, VD och Olga Orrit, Språkutvecklare, Nationellt VO-College

”Länsövergripande perspektiv på kompetensförsörjningens utmaningar”

Föreläsare: Styrbjörn Holmberg, Samhällsanalytiker, Region Sörmland

FoUs uppdrag ”Inventering av kompetensförsörjning för kommuner i Sörmland”

Föreläsare: Matilda Gränsmark och Martin Geisler, FoU

Varför är Vård- och Omsorgscollege värdefullt?

Föreläsare: Anneli Trobeck, regional ordförande